

El defensor de l'Amazònia que va predir la glaciació d'Europa

Enginyer agrònom d'ascendència alemanya, José Antônio Lutzenberger (Porto Alegre, 1926 - Pantano Grande, 2002 [Brasil]) es va especialitzar en agroquímica i va treballar durant catorze anys per a la multinacional de productes fitosanitaris Basf a diferents països del Magrib i a Sud-amèrica. Com d'altres científics, va denunciar com a nefast, de 1971 ençà, l'ús de plaguicides i agrotòxics que, des de la dècada dels cinquanta, promovia l'anomenada «revolució verda» que sortia dels laboratoris químics i farmacèutics nord-americans. Aleshores, va dirigir una empresa dedicada a l'agricultura regenerativa, organitzà campanyes contra el model d'agricultura que havia servit i va esdevenir, amb la defensa de l'Amazònia, un dels precursors del moviment ecologista a l'Amèrica del Sud.

JOSÉ LUTZENBERG

Xavier Garcia

PERIODISTA

Aquest octubre ha fet setze anys que va aparèixer per Barcelona el senyor Lutzenberger, que en aquest país –tret d'en Santiago Vilanova, que el convidava a conferenciar, i quatre més– ningú no coneixia. Quan va haver acabat de parlar, aquell 3 d'octubre de 1989 al llavors Museu de la Ciència, durant l'obertura del I Simposi Una Sola Terra, tots plegats –i jo el primer– vam quedar, certament, esgarriats per la dimensió planetària de les coses que ens havia dit, però també una mica alleujats en veure que «encara hi havia fe a Israel», per entendre'ns.

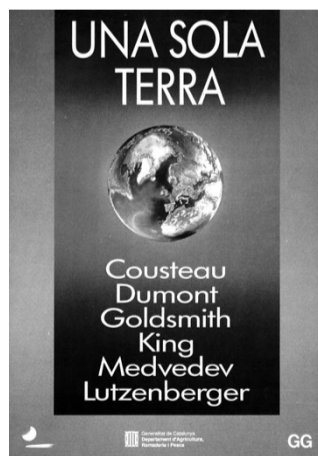
Feia tot just un any, el 1988, que li havia estat concedit el Premi Nobel Alternatiu, que atorga The Right Livelihood Foundation, per la seva lluita contra la desforestació de l'Amazònia. Ben segur, aquest important guardó internacional devia moure el Govern brasiler a nomenar-lo, a principis de 1990, Secretari d'Estat per al Medi Ambient del Brasil. Vol dir que, tres o quatre mesos abans, teníem a Barcelona tot un Secretari d'Estat sense saber-

ho. Tanmateix, el que certament no li havia fugit de la memòria a Lutzenberger era el record del qui, un any abans, a les darreries de 1988, va ser vilment assassinat a la selva amazònica de l'estat d'Acre: el sindicalista, treballador del cautxú i arribat ecologista brasiler Chico Mendes, sobre el qual el periodista Andrew Revkin publicà una completa biografia (Salvat, 1995).

Amb tots aquests antecedents, ja era de preveure que Lutzenberger no ens convidaria a passar el rosari, sinó a lluitar, que és el que ell va fer des que va adonar-se que, amb el sistema de devastació en curs, «ens hi juguem no tan sols la nostra vida, sinó la de tot el planeta».

Anunci d'una devastació

El presentador de la conferència de Lutzenberger, i de la seva personalitat, va ser el doctor Ramon Folch, conegut i reconegut biòleg sortit de la factoria Margalef, membre del Comitè Man and Biosphere (MAB) de la Unesco, i igualment de mil samfaines naturalístiques i ecològiques, a més de coneixedor –per ha-

ver-la viatjat– de bona part de la superfície terrestre i marítima de la nostra boleta universal. El doctor Folch, amb aquella seva veu quotidiana de seducció filmica de diumenge a la tarda, va avançar-nos de quin mal havíem de patir amb el parlament que anava a fer el convidat: «La devastació de l'enorme superfície forestal amazònica incideix sobre la circulació atmosfèrica general del planeta i sobre el balanç global dels gasos atmosfèrics, alhora que és també una de les causes de l'efecte hivernacle. L'autor de la

conferència –hi afegí Folch– és un ecologista actiu en una zona en permanent conflictivitat, raó per la qual ha assumit responsabilitats creixents en la defensa de la selva amazònica i dels seus habitants, indis o «garimpeiros». Entre d'altres coses propugna una utilització racional dels recursos, sense destrucció ni especulació, sempre des de la solvència que dóna el convenciment moral i la preparació professional sòlida. Això li ha ocasionat quantiosos maldecaps i, també, moltes satisfaccions».

D'aquests «quantiosos maldecaps», més que no pas de les «satisfaccions», me'n parlà Lutzenberger un d'aquells dies de la seva estada barcelonina, on vaig observar un detall que parla per si sol: al final d'un sopar a la Barceloneta, després d'haver deixat al plat dels postres uns pinyols de fruita que anaven a ser llençats, l'home, indignat, pel que suposava no aprofitar una llavor per a un futur arbre, ens va dir: «Però és que aquí no torneu a plantar la llavor que conté el fruit?». Nosaltres ens devíem enrojolar de vergonya, i ja no sé que vam contestar, poster una

enigmàtica arronsada d'espatlles, tot volent dir que aquell era el nostre «sistema»: usar i tirar, com ja sabia perfectament Lutzenberger.

Aleshores, vaig començar a fer li preguntes.

La destrucció de l'Amazònia

Què és el que destrueix l'Amazònia?

Molta gent encara creu que la destrucció és a causa de l'explosió demogràfica, en el sentit, com diu algun organisme internacional –el World Wildlife Found (Fons Mundial de la Vida Salvatge)– que cal talar arbres per alimentar gent famolenc, però això no és veritat, és una mentida infame. El que passa és una guerra de pillatge conduïda per forces externes que van a explotar els recursos naturals a expenses dels pobles i els boscos tropicals amazònics. El gran ecologista brasiler Chico Mendes, que lluitava per defensar el bosc, va ser assassinat precisament per això. – Podria enumerar aquestes